

Kalenteri jossa mukana tekstit

Päivä	Vinkkiteksti
1	Māra Zālīte: Viisi sormea Vinkkarina Aino Hagner Käydessäni Riiassa huomasin Daugava-joen toisella puolen upean rakennuksen, joka osoittautui kirjastoksi. Sen ulkomaankielisen kirjallisuuden hyllystä osui silmiini suomennettuja teoksia ja niistä Mara Zaliten Viisi sormea. Kiinnostuin, löysin sen kotimaan kirjastosta, luin ja vaikutuin. Latviassa arvostettu kirjailija Mara Zalite kuvaa 5-vuotiaan pikkutytön silmin Siperiaan kyyditetyn perheensä kotiinpaluuta ja sopeutumista kotimaansa oloihin. Kotikylään on siirretty neukkuja kontrolloimaan latvialaisten elämää ja venäläistämään heitä. Neuvostoliitossa syntyneenä Mara ei ole kotikyläläisten mielestä mistään kotoisin – ei latvialainen eikä venäläinen. Hän ei saa kertoa Siperiasta sanaakaan. Suvun talo on otettu haltuun ja turmeltu. Paljon kummallista löytyy, kuten talon lantakasasta haudattuna nahkakantisia kirjoja. Kirja tulee iholle Maran aikuisten kanssa käytyjen keskustelujen kautta. Kirjailija avaa Neuvostotodellisuuden arkea tytön ajatusten kautta. Vaitiolo ja kyräily ihmetyttävät lasta. Vaikka Maraa kielletään kyselemästä, hän ei käsitä missä kulkee raja. Riemastuin usein tytön suorasukaisuudesta, vaikka sen seuraukset tuntuivat uhkaavilta. Kirjasta löytyy silti toivoa ja huumoria. Maran turva ja side omaan kansaan on mummo. Tämä on saanut jäädä Latviaan ja opettaa tyttöä puhumaan äidinkieltä, sillä tyttö ymmärtää vain venäjää ja muutamia sanoja latviaksi. Kirjasta kävi selville, miten hankalaa maahanmuuttajan on sopeutua toiseen kulttuuriin. Se muistuttaa myös, mitä Neuvostoliiton piiriin joutuminen olisi voinut merkitä meilläkin, jos Suomi ei olisi saanut säilyä itsenäisenä.
2	Jaana Taponen: Kristallipallo Vinkkarina Mira Metsälä Hyvän mielen romaani voi olla paljon muutakin kuin rakkaushömppää. Viime vuonna ilmestynyt Jaana Taponen Kristallipallo on oiva esimerkki siitä kuinka ihmissuhderomaani pureutuu tiukasti myös isoihin kysymyksiin, jotka koskettavat meitä jokaista maailman eri kolkissa. Kristallipallo vie lukijansa lähitulevaisuuden Suomeen, jossa työ 2030-luvun ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on pitkällä ja elämä lämmenneen ilmaston myötä on Suomessakin tukalaa.

	Ihmiset elävät jatkuvan sähkönsäännöstelyn kanssa, pistorasiastakin saa sähköä vain tietyn määrän taloutta kohden. Yksityisautoilu sekä polttoaineella toimivat moottorit ovat kiellettyjä, lihaa syövät vain harvat. Kristallipalossa on kekseliäästi luotu kuvitteellinen tulevaisuuden maailma, joka voi hyvinkin olla totta. Tuossa maailmassa elävät kolmekymppiset Eveli ja Molli kohtaavat hyvin erilaisia arvovaltakysymyksiä ja haasteita nykypäivän sijaan. Tarina soljuu eteenpäin Evelin ja Mollin ystävyysuhteen sekä heidän parisuhteidensa solmukohdissa. Ristiriidoilta ei tässäkään ihmissuhdetarinassa välttyä, mutta koukuttava tarinan ohella teoksessa luotu mielenkiintoinen maailma vetää puoleensa.
3	Pekka Ruissalo: Juice : vuosi vuodelta Vinkkarina Ville Järvinen Jokaisella suomalaisella tietyn ikäisellä henkilöllä lienee jonkinlainen mielipide Juice Leskisestä. Juicen merkitys Suomen kulttuuriperimään on kiistaton. Ei pelkästään sanoittajana, säveltäjänä ja muusikkona, mutta myös esimerkiksi korusuunnittelijana! Tästäkin asiasta kertoo tänä syksynä julkaistu Jämsänkosken oman vävyajan, Pekka Ruissalon kirjoittama elämäkerta Juice - Vuosi vuodelta. Juicesta on vuosien saatossa ilmestynyt useampikin elämäkerta ja kirja, mutta Ruissalon teos onnistuu tuomaan mukavasti uutta kulmaa näihin kirjoihin. Ääneen pääsevät taustatyönsä huolellisesti tehneen Ruissalon kertojaminän lisäksi myös Juicen oikeasti tunteneet ihmiset Harri Rinteestä ja Mikko Alatalosta vanhoihin nuoruudenystäviin Juankoskelta, kuten esimerkiksi Juankoski Here I Come -kappaleestakin tuttuun Camparin ja shampanjän hakeneeseen Jamppaan. Kirjan rakenne on selkeä. Tarina etenee kirjan nimen mukaisesti vuosi vuodelta eteenpäin. Ruissalo on poiminut jokaiselta vuodelta merkittävimpiä ja mielenkiintoisimpia Juicen ympärillä tapahtuneita asioita. Välillä kertomus polveilee myös näennäisesti katsottuna kauas Juicesta itsestään, mutta aina sieltä kuitenkin joku yhteys löytyy. Pidin myös siitä, että kirja ei loppunut Juicen kuolemaan, vaan tarina jatkui aina nykypäivään asti. Teksti on miellyttävää lukea, ja usein huomasin haeskelevani lukiessani kirjassa käsiteltyjä lauluja Spotifystä kuunneltavaksi. Muusikkona itekin vaikuttavan Ruissalon havaintoja äänitteistä on myös mielenkiintoista lukea.

	Suosittelen kirjaa kaikille suomalaisesta kulttuurista kiinnostuneille. Tuskin Juicea suomalaisempaa populaarikulttuurin hahmoa edes onkaan.
4	Anna Pölkki: Kakkuja salaisesta puutarhasta Vinkkarina Aino Harjula Joulu on yhdessäolon juhlaa. Tästä teoksesta löytyy juhlapöytään maistuva jouluinen kakku, jonka taustalla on tarina, johon joulu johdattelee. Kirja johdattaa ihaniin kakkuresepteihin, joista löytyy toinen toistaan ihanampia luomuksia niin joulun juhlapöytään kuin joulunjälkeiseen arkeen.
5	Benjamin Labatut: Maailman kauhea vihreys Vinkkarina Tommi Tapiainen Benjamin Labatut'n romaanin nimessä on itsessään se ristiriitaisuus, mikä leimaa koko romaania. Vihreys on elämää, mutta voi kääntyä myös itseään vastaan, tai vähintään hallitsemattomaksi. Kirjailija aloittaa kertomalla Herman Göringin kirkkaanpunaisiksi värjäytyneistä sormen- ja varpaankynsistä. Väri johtui metamfetamiinista, jonka kaupanimenä oli Pervitin. Sitä samaa söivät myös suomalaiset kaukopartiomiehet. Labatut siirtyy sujuvasti syanidiin sekä Zyklon A ja B -myrkkyihin, joita natsit käyttivät juutalaisten joukkotuhossa. Hän kertoo juutalaisesta miehestä, joka kehitti myrkyn, jolla surmattiin myös hänen sukuaan. Romaanissa kerrotaan mm. matemaatikoista Shinichi Mochizukista ja Alexander Grothendieckistä sekä Albert Einsteinista, Werner Heisenbergistä, Erwin Schrödingeristä ja Niels Bohrista. Heille kaikille on yhteistä täydellinen ja maaninen uppoaminen tieteen tekemiseen. Kliseinen vertaus hullun ja neron väliltä ei ole kaukaa haettu. Lukija ei välttämättä ymmärrä tuon taivaallista kvanttimekaniikan hienouksista, mutta se ei olekaan oleellista. Ei voi kuin ihaila ja ihmetellä, miten suomentaja Antero Tiittula on onnistunut tehtävässään. Labatut'n romaanissa on useampi melkein pienoismaa sisällä. Asiapohja on vankka, mutta hän kertoo käyttäneensä myös kirjailijan vapautta. Omalla tavallaan romaani on hajanainen, mutta johdonmukainen. Alkuosa on ehdottomasti täyttä timanttia. Se kurkottaa tieteen tekijän vastuun ja moraalin perään. Sanotaan, että tieto lisää tuskaa. Tiede luo mahdollisuuksia, mutta myös kauheuksia. Romaanitaitteessa ne tulevat lähelle lukijaa.

6	Marko Tikka (toim.): Sinivalkoisia sotureita. Suomalaismiehet asevelvollisina, sotilaina ja veteraaneina. Vinkkarina Jorma Saraman Asevelvollisuus on viime vuosikymmeninä merkinnyt useimmille lähinnä maskuliinisuutta korostavaa siirtymävaihetta aikuisuuteen. Toki se parhaimmillaan on luonut myös yhteenkuuluvuuden tunnetta. Näin ei ole ollut aina. Itsenäisyyden ensimmäisinä vuosikymmeninä asepalvelusta varjosti vuodesta 1918 periytynyt katkera jako punaisiin ja valkoisiin. Kentällä ja kasarmilla oli jännitteistä. Aikakauden ihannesotilas oli talonpoikainen suojeluskuntalainen, mutta bolsevistista itää pelätessä riviin tarvittiin myös työläisrahvasta. Tämä yhteiskunnallinen joukko-oppi tuki kansanvaltaisen politiikan jatkuvuutta 1930-luvulla. Puolustettavana oli jotain omaakin, ei vain ylempien luokkien varallisuutta, kulttuuria ja ideologiaa. On kunniaksi suomalaiselle historiantutkimukselle, että se on tuonut esiin sotavuosien 1939–1945 Suomesta myös sen glorifiointia kyseenalaistavia ilmiöitä. Sodanjohto ei ollut erehtymätöntä eikä sotaväkikään kauttaaltaan sankarillista. Moraali oli koetuksella myös kotirintamalla. Kotiutuksen jälkeen juopumusrikokset, hengenriistot ja pahoinpitelyt miltei kolminkertaistuivat. On veteraanisukupolvien kunnioittamista nähdä heissä roolien ja myyttien takana myös kaikin tavoin inhimillinen ihminen. Uuspatrioottisessa propagandassa – kuten esim. Venäjällä – sitä ei haluta nähdä. Laadukas tietokirjallisuus on kulttuurimme henkistä huoltovarmuutta ja siitä tämä seitsemän asiantuntijan kirjoittama teos on hyvä esimerkki.
7	Rachel Lynn Solomon: What Happens in Amsterdam vinkkarina Vilma Haikonen “Joskus keski-ikäinen nainen kaipaa muutakin kuin markkinointikirjallisuutta, kauppaliistoja ja työmaileja. Esimerkiksi suuria tunteita, naurua ja vähän hömppää.” Rachel Lynn Solomonin What Happens in Amsterdam on täydellinen pakomatka arjesta.

	Se on tarina kasvamisen tuskista, suuresta rakkaudesta ja elämän isoista muutoksista – mutta myös epävarmuudesta, rohkeudesta ja siitä, miltä maailma näyttää turistin silmin. Kirjassa on englannin lisäksi ripaus hollantia, mikä toi mulle nostalgisia muistoja ysiluokan vaihto-oppilaista vuodelta '99. 😊 Todellinen kielikylpy – ja aivot kiittää, vaikka ei joka sanaa heti ymmärtäisikään! Lapseni lukuharrastuksesta inspiroituneena haastoin itseni vuoden alusta lukemaan taas enemmän – ja onneksi haastoin, sillä tämäkin kirja vei ihan mennessään. ❤️ Ja paras juttu? Seutulainauksen avulla nämä enkunkieliset helmet saa helposti käsiinsä, vaikka niitä ei omasta kirjastosta löytyisikään. 🙌
8	Karin Erlandsson: Yöjuna vinkkarina Elina Jokinen Yöjuna on joulun aikaan sijoittuva mahtava fantasiaromaani lapsille ja nuorille. Siinä on sopivasti 24 lukua, jos haluaa lukea sitä joulun aikaan. Toisaalta tarina vie mennessään joten ehkä sitä ei malta pätkiä. Päähenkilönä on 11-vuotias Danja, jolla on tapana viettää perheineen joulua mummin luona. Mummi asuu vanhalla juna-asemalla, jossa ei enää junat pysähdy. Valitettavasti mummillla on alkanut muisti heiketä ja eräänä päivänä hän katoaa. Mutta eräänä yönä asemalle pysähtyy juna eikä se olekaan mikä tahansa juna. Danja nousee junan kyytiin ja huikea matka alkaa. Junassa on muitakin matkustajia ja kaikki etsivät kadonneita, itselleen tärkeitä ihmisiä. Juna kulkee vain öisin eivätkä reitin varrella olevat asematkaan ole aivan tavanomaisia. Danja ystävystyy pikkuveljeään etsivän Konradin kanssa ja yhdessä he matkaavat öisin junan kyydissä. Aivan mahtava fantasiaromaani, joka sopii myös aikuisen luettavaksi jouluna.
9	Jori Reijula: Lattesamurai vinkkarina Jori Reijula Joulun aikaan tekee hyvää tarttua kirjaan, joka pitää mielen valoisana ja sydämen auki. <i>Lattesamurai</i> on helposti lähestyttävä, humoristinen ja lempeästi viisas romaani aikuiseksi kasvamisen kummallisuuksista.

	Kirjan päähenkilö, Jiipee, kompuroi elämänvalintojensa, ihmissuhteidensa ja mieheksi tulemisen kysymysten keskellä. Tarina toimii eräänlaisena miehistymisriittinä, jossa mieslapsi yrittää koulia itsestään tosimestä – välillä lättemuki tai oluttuoppi kädessä, välillä parisuhdekuilun reunalla keikkuen. Vaikka kyseessä on fiktiivinen kertomus, yli 90 prosenttia tapahtumista on kirjoittajan mukaan totta. Se näkyy ja tuntuu: tarina on elämänmakuinen, rehellinen ja samaistuttava. <i>Lattesamurai</i> sopii niin nuorelle etsijälle kuin aikuiselle miettijälle. Herkemmllekin taivaanrannanmaalarille se tarjoaa uskoa siihen, että jämäkkyyttä voi löytyä, kun uskaltaa kurkottaa syvälle – tai kun rinnalle löytyy riittävän jämäkkä nainen. Lämmin suositus joululukemiseksi – tämä kirja tarjoaa naurua, oivalluksia ja inhimillisyyttä.
10	Louise Penny: Kylmän kosketus Vinkkarina Tuija Manneri Tervetuloa talviselle dekkarimatkalalle Kanadan Quebeciin, kuvitteelliseen Three Pines -kylään. Lumi hunnuttaa idyllistä maisemaa, ja tuli loimuaa bistron takassa, jonka äärellä asukkaat nauttivat myös yhteisön lämmöstä. Joulurauha katkeaa äkillisesti tapaninpäivänä. Kesken curling-pelin jäällä tapahtuu murha, käsittämättömästi sähköllä. Sitä selvittämään saapuu rikoskomisario Armand Gamache, jolla on jo kylässä ennestään tuttuja, oikeastaan ystäviäkin. Viisikymppinen Gamache on hahmo, jollaisen soisi oikeasti tuntevansa. Sivistynyt ja älykäs herrasmies, jämäkkä mutta lempeä poliisi, joka suhtautuu ihmisiin lämpimästi – silloin kun he sen ansaitsevat. Siihen joukkoon eivät kuulu poliisit, joiden korruption verkkoa Gamache murhien lomassa yrittää selvittää. Mielenkiintoisen rikosjuonen lisäksi tarina tarjoaa vilauksen Kanadasta ja sen ranskan- ja englanninkielisten kulttuurieroista. Persoonallisten kyläläisten seurassa saa nauttia nokkelasta sanailusta ja syvällisemmistäkin pohdinnoista, hiukan jopa runoudesta. Salaperäisesti kylää ei romaanissa löydy edes kartoilta, joskin kirjasarjan edetessä senkin syy selviää. Niin – Gamachen ja kylän yhteinen tarina jatkuu pitkään. Toistaiseksi siitä on julkaistu suomeksi 13 kirjaa, ja uusi teos on luvassa taas ensi toukokuussa.

	Kylmän kosketus (2019) on sarjan toinen osa. Sitä edeltää Kuolema kiitospäivänä (2019). Paikallaan on myös varoituksen sana. Three Pinesin asukkaiden ja Armand Gamachen seura saattaa aiheuttaa lukijassa riippuvuutta.
11	Annie Lyons: Pommisuojan lukupiiri vinkkarina Petteri Saarinen Vuonna 1938 Gertie Bingham miettii eläkkeelle jäämistä. Hänen aviomiehensä on kuollut pari vuotta aiemmin ja samalla into kirjakaupan pitämiseen on hiipunut. Lukeminenkaan ei enää oikein maistu. Sodan uhka muuttaa kaiken. Gertie ottaa hoteisiinsa saksalaisen juutalaistytön, joka tuo elämään vaihtelua mutta myös vaikeuksia. Kun sota sitten syttyy, kirjakaupasta ja sen pommisuojusta tulee paitsi turva, myös lohtu pommitusten keskellä. Pommisuojan lukupiiri kokoaa sekalaisen seurakunnan, joka alkuhankauksen jälkeen hitsautuu yhteen. Lämminhenkisessä ja tunteita tulvillaan olevassa romaanissa jokainen käy omaa taisteluaan, mutta lopulta puhaltavat yhteen hiileen. Romaani vilisee englantilaisia klassikkoja Nalle Puhista Agathat Christien kautta Jane Austenin.. Se sisältää myös viisauden, jonka me kaikki kirjojen rakastajat helposti allekirjoitamme: "Kirjat vain nyt ovat täydellisen parantavaa balsamia sielulle."
12	Anna-Kaisa Linna-Aho: Myrskyläsi Vinkkaaja Anna Karhila Myrskyläsi on jatko-osa vuonna 2019 ilmestyneelle Paperijoutsenelle, mutta sen voi lukea myös ihan itsenäisenä kirjana. Kirjan tummat sävyt, nostalgisen kaihon ja paluun menneen onnen maisemiin tavoittaa kuitenkin parhaiten, kun hahmot ja talot ovat tuttuja jo ennestään. Korpivuorella kaikki ovat paikallaan, myös keltainen kartano, Lydian omenapuiden ja villiintyneen puutarhan ympäröimä sievä huvila, Kaarlon torppa, pieni kylä, kauempana kaupunki ja jossain ilmavalvontatorni, lampi ja metsät. Silti kaikki on vähän toisin. Myrskyläsisä eletään sodan jälkeisiä hauraan rauhan vuosia. Ihmiset säikkyvät vielä kovia äkillisiä ääniä ja kulkevat pitkin seinien vierä, mutta keväissä on jo samaa vapauden ja nuoruuden riemua kuin Arto Mellerin runossa. Synkkyys on silti läsnä, varsinkin alussa. Vaikka jatkosota on ohi, kirjan hahmot pakenevat vielä sotaa tai oikeastaan sodan tuhoja – Sasha haamujaan, Lydia Sashaa, Ilmari veljensä haamua, Gunhild menetettyä poikaa ja Ellen sitä, minkä hänen sotilaspassin voisi paljastaa pitkästä tukasta ja hameista huolimatta. Välillä he pelkäävät tai vihaavat myös toisiaan.

	Myrskylasin kieli on valtavan kaunista. Anna-Kaisa Linna-Aho kuvailee erityisen hienosti muutamilla sanoilla kesän tunnelmia ja sodasta toipuvaa maata ja ihmisiä. Mieleen tulee sekä Sirpa Kähkönen että Anni Kytömäki, toisinaan myös Tove Jansson, mutta Linna-Ahon kieli ja tapa kertoa on silti ihan hänen omaansa. Huhtikuun tuuli, levoton sadepäivä, saunan piipusta kohoava savu, hyttysen ininä, hevosen ja lehmän lämmin kylki, auton konepellin läjäys – Korpivuoren elämä piirtyy muutamien sanoin hyvin eteen elävänä kuvana, ja kaikki yksityiskohdat ovat osa tunnelmaa. Kauneinta Myrskylasissa on kielen lisäksi toivo. Vaikka kirjassa on paljon epävarmuutta ja ahdistusta, jota kukin pakenee omalla tavallaan, siinä on myös paljon kevään toivoa, kesän valoa ja sodasta toipuvan maan toisaalta varovaista ja toisaalta ahnetta kurkottamista kohti parempia aikoja. Entä se myrskyläsi? Se on vanha ja kaunis ja arvoituksellinen, ja ennustaa tulevaa säätä.
13	Niko Hallikainen: Suuri märkä salaisuus Vinkkarina Tomi Norha Tämän kirjan aiheena on huono-osaisuus. Päähenkilö on köyhän yksinhuoltajaäidin lapsi, ja hän kasvaa yksinäisyydessä. Kun äiti on yöt töissä, poika katsoo kotona televisiosta elokuvia, juo limsaa ja syö karkkia. Alkoholisoitunut isä yrittää luoda sidettä poikaan, mutta siitä ei tule mitään. Pojalla on unelmia, joille käy samoin: mikään ei käy toteen. Pienenä lohdun tuo sokeri, teininä sitten alkoholi. Tarina on erittäin surullinen, ja tosi. Mutta kaunokirjallisuudessa aihetta tärkeämpää on kieli, se, miten kerrotaan. Tässä kirjassa kieli on uskomattoman rikasta ja oivaltavaa. Suuri märkä salaisuus on kuin romaanin valepukuun kiedottu aforismikokoelma, tuhat mietelmää, jotka peräkkäin aseteltuina muodostavat yhtenäisen tarinan. ”Kun toivon jotain hyvää, sitä ei ikinä tapahdu mulle, ja kaikkeen jää kaipauksen verran tyhjää tilaa.”
14	Didier Eribon: Paluu Reimsiin Vinkkarina Emma Nikander Jos pidät Édouard Louisista, lue seuraavaksi tämä! Didier Eribonin Paluu Reimsiin (Vastapaino 2024) on omaelämäkerrallinen teos, jossa sosiologi Eribon palaa työväenluokkaisen lapsuutensa kotikaupunkiin. Eribon muutti nuoruudessaan Pariisiin paitsi opiskellakseen, myös saadakseen elää vapaasti seksuaalivähemmistöön kuuluvana ihmisenä – se ei ollut

	mahdollista Reimsissä, jossa homofobia kukoisti ja koulut lopetettiin yleensä lyhyeen. Eribon tarkastelee teoksessa tarkkanäköisesti ja rehellisesti taustaansa ja sen aiheuttamaa häpeää, sekä käsittelee luokkanousun aiheuttamia ristiriitoja terävästi ja koskettavasti. Alkuperäinen ranskankielinen teos <i>Retour à Reims</i> (2009) sai Ranskassa paljon julkisuutta. Timo Torikan suomentama teos on henkilökohtainen kasvutarina, johon Eribon yhdistää taitavasti yhteiskunnallista analyysiä. Teos kuvaa, kuinka voimakkaasti luokkatausta ja perheen poliittinen ilmapiiri vaikuttavat yksilön elämään ja tekee näkyväksi myös sen, miksi moni luokkanousija kokee ulkopuolisuutta ja häpeää sekä kotona että itselleen uudessa maailmassa. Vaikka kirjan tapahtumat sijoittuvat Ranskaan, kokemuksesta voi löytää tuttuja sävyjä myös suomalainen luokkanousija. Toisaalta ajankohtainen on myös kirjan toinen teema: miksi työläiset ovat luopuneet vasemmistosta ja alkaneet äänestää yhä enemmän oikeistoa tai jopa äärioikeistoa? Löysin Eribonin teoksen rakastamieni Édouard Louisin kirjojen kautta, ja sekä kirjailijoissa että heidän teoksissaan on paljon samaa. Eribonin Paluu Reimsiin kuvaa luokkataustaa rehellisesti sortumatta kliseiseen kuvaukseen tai stereotypioihin.
15	Emmi Itäranta: Lumenlaulaja Vinkkarina Anne Kantelinen Emmi Itäranta on tullut tunnetuksi romaaneistaan, jotka kertovat tulevaisuuden maailmasta fantasian keinoin. Tänä vuonna ilmestynyt Lumenlaulaja pureutuu Kalevalaan ja Pohjolan emännän eli Louhen tarinaan. Kirja antaa aivan uuden tulkinnan Louhen luonteesta ja roolista. Louhen tarina alkaa lapsuudesta, jolloin hänen nimensä oli vielä Lauha. Naiset hallitsivat Pohjolaa ja osasivat loitsua. Vain naisilla oli mahti muuttaa itsensä eläimiksi. Miehet tekivät talvisin pitkiä kauppamatkoja, tehden vaihtokauppoja oravannahoista, hylkeenrasvasta ja miekoista. Kotiin tuotiin viljaa, nahkasaappaita, kankaita ja kaikkein arvokkainta, suolaa. Louhen isä oli yhteisön seppä. Miehillä ei ollut taikavoimia. Pohjolan matriarkaalin rauha särkyy kirveenkantajien hyökkäykseen. Osa henkiin jääneistä viedään orjiksi mutta osa pääsee pakoon, joukossa Lauha ja hänen äitinsä. Tästä alkaa pitkä ja vaikea taival kohti Pohjolan uutta kukoistusta. Lauha kasvaa aikuiseksi ja tekee salaa loitsuhahmossaan vierailuja Pohjolassa. Lauhasta tulee Louhi ja hän valloittaa Pohjolan takaisin omalle kansalleen.

	Louhen hallitsema Pohjola kukoistaa jälleen. Louhen kauniit tyttäret saavat huomiota niin Väinämöiseltä, Ilmariselta kuin Lemminkäiseltä. Sampo tuottaa Pohjolalle paljon rikkauksia, mutta onnea se ei tuota. Kirjan kertoja on Louhi itse. Kiehtovasti hän kertoo tarinansa tuonilmaisista - kuoleman takaa -Kalevalan runoja keränneelle Elias Lönnrotille. Hän seuraa Eliaksen matkaa lääkäriopinnoista Kalevalan kansallissankariksi ja lopulta kuoleman tumman veden syliin. Louhen synnyintarina poikkeaa Lönnrotin Pohjan akan tarinasta. Mikä onkaan totuus? Louhi kuiskasi Lönnrotille yön pimeässä ytimessä: <i>Runoilijoihin ei ole luottamista. Me olemme valehtelijoita kaikki tyynni.</i> Suosittelen lämpimästi tätä kiehtovaa tarinaa. Se antaa vaihtoehtoisen kuvauksen Kalevalan myyttisen Pohjolan maailmasta. Kirja laittaa samalla miettimään mitkä voimat liikuttavat tänäkin päivänä kansoja, heimoja ja yhteisöjä. Ja lopulta, mitkä ovat ne kaikkein arvokkaimmat asiat, joilla on todella merkitystä.
16	Ann-Helén Laestadius: Varkaus vinkkarina Tommi Tapiainen Harvan kirjan nimi on niin latautunut kuin Ann-Helén Laestadiusen Varkaus. Romaani sijoittuu Pohjois-Ruotsiin pieneen saamelaiskylään. Kirjailija on käynyt läpi yli sata rikosilmoitusta varkauksista. Niillä tarkoitetaan sitä kun poro löydetään tapettuna. Poronomistajalle kyseessä on murha, hyökkäys kulttuurin kohtaan, mutta lain mukaan kyseessä on varkaus. Poronhoitoalueella poliisi ehtii harvoin rikospaikalle ajoissa ja yleensä esitutkinta lopetetaan näytön puutteessa. Yhdeksänvuotias Elsa hiihtää poroaidalle ja huomaa paikalla "sen" miehen. Mies on tappanut Elsan vasan. Elsa ottaa paikalta talteen korvan kärjen, jossa on poromerkki. Sitä hän kantaa mukanaan elämässään ja vannoo kostoa. Mutta eihän pieni lapsi uskalla kertoa näkemästään. Tästä tapahtumasta Laestadius laajentaa tarinan kertomaan alkuperäiskansan elämää, kulttuurin vahvuuksia ja toisaalta sisäisiä ristiriitoja. Perinteet ja nykyaika kohtaavat ja kalisevat. Yhteiselo muun väestön kanssa ei aina ota sujuakseen ja varsinkin välit poliisiin kiristyvät. Virkavalta ei tunnu ottavan tosissaan rikosilmoituksia ja toisaalta poliisi tuskailee resurssien vähyyttä. Nykylämän haasteet näkyvät yhteisön jäsenten hiertyneinä väleinä, henkisinä paineina ja mielenterveysongelmina.

	Laestadius on kirjoittanut vauhdilla etenevän teoksen, joka tarjoaa tietoa miten eletään vuodenvaihtuksen ja eläinten ehdolla ja millaisissa paineissa perinteiset elinkeinot ovat.
17	Maxim Gorkin trilogia vinkkarina Eki Lehto Elämän varrella tulee vastaan muutamia kirjoja jotka haluaa lukea useamman kerran ja jotka tuntuvat aina yhtä ajankohtaisilta. Itselleni yksi tällainen on Maxim Gorkin trilogia Lapsuuteni, Maailmalla ja Nuoruuteni yliopistot”. Siitä avautuu venäläinen mielenmaisema, auktoriteetin tarve ja suuri tyytyminen vallitsevaan ja haluttomuus muutokseen. Ensimmäinen osa Lapsuuteni tempaa mukaansa kuin elokuva. Kirjan henkilöt saavat kasvot, rakastava isoäiti, itsepäinen ja ilkeä isoisä, itseks ja pojastaan vähät välittävä äiti. Ihmisten suhtautuminen ”alempiinsa”, lapsiin, eläimiin ja vajaakuntoisiin piirtyy raakana ja brutaalina pilkan- ja kiusantekona. Lapset ovat ylimääräinen kuluerä, heitä voi siis käyttää hyödyksi teettämällä työtä kunnes ajetaan pois kotoa. Leikeille ei ole aikaa. Mikä ei tapa se vahvistaa, toiset selviävät eteenpäin aikuisuuteen ja toistavat samaa kulttuuria. Muutamat nousevat tämän ylitse. Toinen osa ”Nuoruuteni yliopistot” kertoo itsenäistymisestä ja irtiotosta, lapsen kasvusta kohti aikuisuutta. Päähenkilö jaksaa eteenpäin tekemällä havaintoja ympäristöstään ja vertaamalla elämää kirjojen kertomaan todellisuuteen. Lukeminen on ollut pakotie arjesta aina. Lukemaan piti opetella itse, kirjoja oli tarjolla rajoitetusti ja sensuuri rajoitti kirjojen saantia. ”Väärän” kirjan lukemisesta seurasi sanktioita. Venäjällä oli kiellettyä kirjallisuutta jo tuolloin, samoin kyllä jossain päin läntistäkin maailmaa.. Kolmannessa osassa päähenkilö itsenäistyy ja irtautuu suvusta siirtymällä työn perässä maailmalle. Työtehtävien parissa löytyy solidaarisuus ja empatiakyky. Olosuhteet ovat kovia ja työ raskasta pienellä palkalla. Näistä maailmoista ponnistaa venäläinen kansa. Kanssakäyminen Eurooppaan oli vilkasta vielä 1900-luvun alkupuolella. Talonpojilla ja orjilla ei ollut mahdollisuutta matkusteluun eikä ollut hyväksi saada länsimaisia vaikutteita. Kansan hallitseminen oli näin helpompaa. Ei liene sattumaa että Ukrainan, siis lännen suunnalta, nousi niin lukutaito kuin taiteilijoita ja tiedeihmisiä vielä Neuvostoliitonkin aikana.
18	Linda Huhtinen: Sissi – Serlachiuksen unohdetut sisarukset Vinkkarina Marjo Leppämäki

	Historiaa on voinut muokata mieleisekseen sen mukaan, kuka historiaa kulloinkin on kirjoittanut. Siirtokarjalaisen jälkeläisenä lähivuosikymmenten historia on kiinnostanut ja se taas on herättänyt kiinnostuksen lähialueiden historiaan. Kun asiat tulevat tarpeeksi lähelle ja kun niistä kerrotaan hyvän tarinan muodossa, ne alkavat kiinnostaa ja jopa viihdyttää. Sissi kertoo Gustaf Adolf Serlachiuksen Sigrid-tyttären elämäkerran ja valottaa laajasti myös hänen sisarustensa elämää Mäntässä. Lähestymistapa on mielenkiintoinen. Kuten kirjailija itse mainitsee, niin usein historia kirjoitetaan miesten kautta. Naisten historia on siten ollut miesten historiaa. Sissin ja hänen lapsuudenperheensä traagiseen elämään vaikutti oleellisesti Sissin serkku ja aviomies Gösta. Gösta Serlachius on opittu tuntemaan Mäntän paperitehtaan johtajana ja mahtavana taidemesenaattina. Sitä ei ehkä ole tiedetty, miten julmasti mies Sissiä ja tämän perhettä kohteli sen jälkeen, kun oli naimakaupan kautta saanut kaiken haluamansa: valtaa ja rahaa. On hyvä, että historiankirjoituksen oikeellisuutta haastetaan ja tuodaan ilmi uusia näkökulmia. Arvostukseni Gösta Serlachiusta kohtaan romahti, kun taas Sigridiä kohtaan tunsin suurta myötätuntoa ja jopa sääliä. Tunnen harvoin näin voimakkaita tunteita ketään todellisia tai fiktiivisiä kirjan henkilöitä kohtaan. Kirjassa on pieniä lapsuksia kuten maininta Kuoreveden kirkon alttaritaulusta. Kokonaisuutena kirja antaa hyvän kuvan siitä häikäilemättömyydestä, jota Sissi ja hänen läheisensä joutuivat kestäämään. Kirjassa tulee hyvin esiin Göstan itsekkyyks ja jopa vahvat narsistiset piirteet. Normaaleilla tunteilla ja empatiakyvyllä varustettu ihminen ei olisi kohdellut Sissiä ja hänen läheisiään niin kuin Gösta teki. Hänen toimintansa ajoi perheenjäseniä tragedioihin ja oli täysin anteeksiantamatonta. Sissi oli kuitenkin vahva nainen. Hänen loppuelämänsä oli kohtuullisen hyvää. Hän tyytyi osaansa. Syynä lienee hänen liika kiltteytensä. Vielä kuolemansakin jälkeen silloin jo entinen aviomies sai viimeisen sanan. Sissiä ei haudattu Serlachiuksen hautausoleumiin vaan Vilppulan hautausmaan perhehautaam, jossa jo lepäsivät Sissin poika, isä ja äiti sekä veli ja sisaren mies. Sissiä ei unohdettu Mäntässä, vaan häntä muisteltiin lämmöllä ja rakkaudella vielä pitkään kuolemansakin jälkeen. Hänen elämäntarina oli tosiaankin kertomisen arvoinen.
19	Mauri Kunnas: Koiramäen talvi vinkkarina Penni Ojala “Mikosta päre pirttiin, tutti rukkiin, kaali kuppiin, akat pirttiin ja nauriit kuoppaan... kyllä vanha kansa tietää”

	Koiramäen talvi on hurmaava kertomus vanhan ajan elämästä talvikuukausina. Kirjassa kerrotaan Koiramäen perheen valmisteluista tulevaa talvea ja sen juhlapyyhiä varten. Askareisiin kuuluu kaikki aina lehmien lypsämisestä kynttilöiden valamiseen. Jouluku on tärkeä alkutalven juhla. Sitä valmistellaan jo hyvissä ajoin ja siihen liittyy monia perinteitä. Koiramäen perhe viettää myös uutta vuotta ja laskiaista. Koiramäen talvi -kirjassa tapahtumista kerrotaan kiinnostavasti vanhanaikaisilla sanoilla ja sananlaskuilla, ja tarina tuo esille perinteisiä talven tapahtumia. Kirjasta välittyy lämmin tunnelma ja sen kuvitukset ovat upeita. Suosittelen kirjaa erityisesti lapsille sekä perheiden yhteisiin lukuhetkiin.
20	Jyrki Vainonen: Naulankantakeitto ja muuta juustohöylättyä hengenravintoa eli erään kulinaristin mietteitä ruoasta, ihmisestä, elämästä ja yhteisten asioiden hoidosta ulkoasu Aleks Salokannel / Sisin Vinkkarina Jaana Nikkinen-Kalin Jos pidät sanoista ja sanaleikeistä, niin tässä on kirja sinulle. Hulvattoman musta ja hirtehdinen sanaleikki kannen keittiöstä takakannen serviettiin ja ruoan muruihin saakka, ja kaikki siinä välissä. Vaikutuksen minuun teki se, ettei valitusta näkökulmasta lipsuttu kertaakaan. Aiheena ovat arkipäiväiset sanonnat, joita puhekielessä käytämme sen enempiä miettimättä. Kirjassa sanonnat otetaan kirjaimellisesti. Siinä pureudutaan yhteen sanontaan kerrallaan juurta jaksain, jopa niin perusteellisesti, että sanoista hämmennetään uusi keitos. Eikä siinä kaikki, sanontojen ”etymologia” tarjotaan lukijalle resepteinä. Kirja sisältää reseptit esivalmisteluineen ja kerrotaan ruuan alkuperähistoriikki aivan uskottavasti. Keittokirjan maailmaan kun solahtaa, alkaa jo suunnitella, löytyisikö omista varastoista taskunauriita, joita voisi kokeilla imeltää. Tai miten vatsaperhosia kannattaisi hyödyntää, entäs linssiluteet, mätämunat ja uutispuuro. Kokeilisinko riisipetiä vai hairahtuisinko käyttämään vapaata riistaa. Reseptiä Omassa liemessään muhineista kuspäistä voisinkin suositella ailahtelevasta maailmanpolitiikasta syntyneeseen infoähkyyn. Murheeseen siitä, miten tähän on päädytty, voisi auttaa Kyykytettyjen köyhien ritareiden ruokalajin historiaan tutustuminen.

	Kirjan ulkoasu ja kuvitus ovat oivaltavia, nerokkaita. Niiden viesti on saumattomasti sanaleikkien mukainen, paikoin reseptien kielikuvaa avaavia ja tukevia. Kuvitus paitsi palvelee sisältöä, myös luo sitä. Olin hervottoman rentoutunut ja hyväntuulinen luettuani kirjan. Ja olen edelleen. Juustohöylätyn hengenravinnon maku ei katoa kieleltä hetkessä, kuten kirjan takakansi väittää. Samaa mieltä olen takakannen kanssa siitä, että kirja sopii nopeaan ja helppoon tarpeentyydytykseen tottuneille nykyihmisille. Suosittelen, kirja ei jätä kylmäksi. Se kulkee viiltävän tarkasti hyvän huumorin rajaa ja maustaa antiaan tarpeeksi terävästi, että lukukokemuksesta jää kirpeä ja kieltä uudistava jälkimaku.
21	Tommi Kinnunen: Neljäntienristeys Vinkkarina Jaakko Kinnunen Sain vinkkauspäiväksi talvipäivänseisauksen. Koska se on myös Tommin nimipäivä, valitsin Tommi Kinnusen esikoisromaanin Neljäntienristeys. Nimipäiväonnittelut teille: Tomi, Tuomas ja Tommi. Neljäntienristeys on kiehtovaa luettavaa. Siinä kerrotaan neljän erilaisen ihmisen kertomus. Fyysisesti risteys löytyy Kuusamosta, josta myös kirjailija on kotoisin. Kirjassa tavataan 1800-luvun lopulla kätilön uraa aloitteva Maria, joka joutuu tekemään paljon töitä saadakseen etenkin miesten kunnioitusta. Maria menestyminen näkyy siinä, että hän rakennuttaa ison talon itselleen. Talosta tulee melkein yksi henkilö kirjaan. Taloon muuttaa myös tytär Lahja miehensä Onnin kanssa. Avioliitto ei tuo autuutta. Sodan käynyt Onni hakee kaupungista toisenlaista läheisyyttä. Tulenarka on myös Lahjan ja miniä Kaarinan suhde. "Muulta tulleeeseen" ei oikein saata luottaa. Romaanissa käsitellään paljon myös uskonnollisuutta ja erityisesti lestadiolaisuutta. Olen sittemmin lukenut kaikki Kinnusen romaanit ja kerta toisensa jälkeen viehättynyt hänen tyylistään. Suosituksen Neljäntienristeykseen sain kirjaston tiskiltä, joten se on "kantanut hedelmää".
22	Karoliina Oksanen: Uudet ääriviivat Vinkkaajana kirjailija itse Joululoma on lukuloma! Joulunpyhinä on ihanaa asettua sohvalle suklaarasian ja hyvän kirjan kanssa ja antaa itsensä kadota kirjan maailmaan. Jos haluat selättää lukujumin tämän joulun aikana, minulla on sinulle muutama vinkki:

	1. Palaa tuttujen turvakirjojen pariin. Mitä luit nuorena? Mikä on lempikirjasi? On aivan sallittua lukea samoja kirjoja yhä uudestaan. 2. Sukella dekkareiden ja viihdekirjojen tarinoihin. Kun kirja viihdyttää, sitä on vaikea laskea käsistään. 3. Voit myös kokeilla lukea Uudet ääriviivat -romaanini. Vaikka kirjan aihe on vakava – rintasyöpä ja siitä selviytyminen – kirja on helppolukuinen, mukaansatempaava ja hauskakin. Moni lukija kertoo lukeneensa kirjan yhdessä illassa. Kauanko sinulla meni?
23	Stefan Ahnhem: Pimeään jäänyt Vinkkaajana Taina Norha Nordic noir on aina kiehtonut minua. Mitä synkempi, sen parempi. Ja suoraan sanottuna: Mitä paksumpi kirja, sen parempi. Tv-sarja Silta sai minusta vakiokatsojan ja kun törmäsin Stefan Ahnhem in aivan samoihin maisemiin sijoittuvaan Pimeään jäänyt -kirjaan vuonna 2015, olin haltioissani. Sarjan päähenkilö Fabian Risk löytää itsensä toinen toistaan karmivammista tilanteista, mikä on kerrassaan ihanaa, jos näin nyt voi sanoa. Turun kirjamessuilla sain kymmenen vuotta sitten itse kirjailijalta omistuskirjoituksen sarjan ensimmäiseen kirjaan (jota Keski-kirjastoissa on peräti 26 niteen verran saatavilla, siitä kannattaa ilman muuta aloittaa). Fabian Risk seikkailee nyt kuudessa suomeksi käännettyssä kirjassa. Alkuvuonna ilmestyy suomeksi seitsemäs kirja, Sukupolvi nolla, vaikka tarinan piti jo päättyä. Onneksi se jatkuu! Minä lainasin kirjastosta malttamattomana uusimman kirjan ruotsiksi, koska en nyt vain pysty odottamaan pidempään. Stefan Ahnhem on käsikirjoittanut mm. Wallander-sarjaa televisioon - ja sielläkin rikokset tapahtuvat pääosin Etelä-Ruotsissa. Ilmeisesti siellä on hyvin synkkää.
24	Tekoälyn 300 sanan vinkkaus lukemisen puolesta jouluna. Teksti: ChatGPT, kuva: Canva Jouluaatto on täynnä odotusta, rauhoittumista ja yhteisiä hetkiä. Kun kynttilät palavat ja ulkona tuiskuttaa, on täydellinen hetki tarttua kirjaan. Lukeminen ei ole vain ajanvietettä – se on lahja, jonka annat itsellesi. Kirjan sivuilla voit hidastaa tahtia, hengittää syvään ja antaa mielesi matkustaa minne tahansa ilman, että poistut sohvalta tai viltin alta. Aikuisille lukeminen tarjoaa harvinaista ylellisyyttä: aikaa omille ajatuksille. Me elämme maailmassa, jossa ilmoitukset vilkkuvat, uutisvirrat vaihtuvat

	sekunneissa ja huomio revitään moniin suuntiin. Kirja on kuin vastavoima tälle kaikelle – se odottaa kärsivällisesti, eikä vaadi mitään, se vain kutsuu mukaansa. Jokainen sivu on pieni askel pois arjen kiireistä kohti jotain syvempää. Ja mikä parasta: lukemisessa ei ole sääntöjä. Voit valita tarinan, joka saa kyynelkanavat auki tai naurun hersymään. Voit sukeltaa tietoon ja oppia uuden taidon, tai pysähtyä filosofisten ajatusten äärelle. Kirjat ovat hiljaisia ystäviä, jotka ymmärtävät, että tänään tarvitset seikkailua – huomenna kenties lohtua. Jouluna monet etsivät merkityksellisyyttä. Kirja voi olla peili, joka muistuttaa siitä, kuka olet tai millaiseksi haluat kasvaa. Se voi olla ikkuna toisenlaiseen elämään, joka avartaa tai lohduttaa. Ja joskus se voi olla vain lempeä pakopaikka, jossa maailma tuntuu hetken kevyemmältä. Tänä jouluna anna itsellesi lupa pysähtyä. Tee kupillinen kuumaa, kääriydy lämpimään ja anna sivujen kääntyä omaan tahtiinsa. Lukeminen voi olla paras lahja, jonka itsellesi annat – ja se jatkuu pitkälle joulun jälkeenkin.
--	---